

Missziói Lapok

I. Körlevele

1948. január hó.

Tartalom:

Kelj fel!
Túrmezey E.: Csillagtitok,
(vers.)
Sönrott—Túrmezey E.: Égi
csillag... (vízkeresztli ének)
Hockendijk holland misszio-
nárius Magyarországon.
Az Ev. Teológusok missziói
munkaközössége.
Japán kegyetlenségek Indo-
néziában.
Az iszlám.
Délindiai Protestáns unió.
Imádkozzunk!
Pogány- és zsidómisszió kap-
csolata.
Rész'etek Kunos Jenő leve-
léből.
K. I.: Az édes anyaföld.
Kunos Jenő: Minden emberi
értelmet meghalad.
Hírek.

Unnapi számunk ára
1—forint

CIMKÉPÜNK a mohamedán világból
való. Koránt olvasó muzulmánok.

CSILLAGTITOK

*Királyi lelkek vannak még a földön.
Királyi lelkek: mert vágyódnak tudnak
és várva várni, hogy a csillag feljön...*

*és hinni hittel: bús nyomorúságból,
halálból, bűnből lesz szabadulás még...
Sötétlő égen egyszer felvilágol,*

*fel, új irányt mutatva lábaiknak!
...királyi lelkek vannak még a földön,
de kél=e nekik betlehemi csillag?!*

*Kicsi jászol örök csodát melendet.
Támad=e csillag vonni és vezetni
sok vágyban égő, bús királyi lelket?*

*Valaha régen, szentséges nagy éjen
az a csillag... talán egy sötét sziv...
Mégfürdött boldog betlehemi fényben...*

*Áttüzesedett... lángkévék sugára
fört ki belőle... s fölívelt az égre,
világot vetni keresők útjára!*

*...Szeretnék én is Betlehembe menni
Találni, venni... égni, felragyogni,
sötétlő égen olyan csillag lenni!*

*Érintésére hiradó sugárnak,
hogy indulnának! hányan! mindenünnen.
...Hiszen sokan csak a csillagra várnak,*

KELJ FEL!

Ésaiás 60, 1–9.

Ébresztő kiáltás ez. Kelj fel, világosodjál! Úgy hangzik ez a kiáltás, mint mikor elsötétített szobában lustálkodóra felrántják az ablakredőnyt. „Kelj fel, világosodjál. Nem látod, hogy már mindenki ébren van?” „Szégyeld magad, te lustaság!” Nem gyengéd anyai simogatás ez, hanem kemény és ijesztő sürgetés. Kelj fel! De mi sürget bennünket?

Kelj fel, mert eljött a világosság. Azért kell felriadnunk, mert már régen nappal van. Dolgozni meg csak addig lehet, míg nappal vagy. A világosság Krisztus. „Az igazi világosság már eljött a világba, mely megvilágosít minden embert.” (János 1,9.) „Őbenne vala az élet és az élet vala az emberek világossága.” (János 1,4.) Világosság és világosság közt különbség van. Krisztus világossága egészen más, mint az én világosságom. Aki csak a maga kis fényeskéjét ismeri és csak arra bízta magát, az sötétségben botorkál és homályosan lát mindent. Jézus világosságában minden reflektori fényben úszik. Aki pedig reflektorfényben áll, az vigyázzon minden mozdulatára.

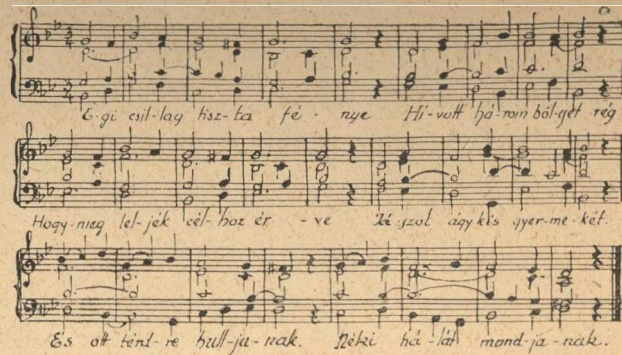
Kelj fel., mert az Úr dicsősége rajtad feltámadt. (1. b.) Az Úr dicsősége előtt pedig minden más fény eltompul. Higgy ebben a dicsőségben, ha mindjárt nem látod. Higgy, mert rajtad támadt fel. Krisztus eljövele nem változtatta meg a világ képét külsőleg. A sötétség is megmaradt, sőt még nagyobb lett, mert nem fogadta be Őt. Isten dicsőségét még nem láthatjuk, de nem is láthatókra nézzünk, hanem láthatatlanokra. Nézd, mennyire szeret az Isten. Rajtad támadt fel az ő dicsősége. Téged akar kihívni a sötétségből, mint Lótot Sodomából. Kelj fel hát és kövesd. Itt a drága kegyelmi idő, tán sohasem tér vissza, kelj fel hát!

Kelj fel, mert az ébredés mindig lelki gazdagodással jár. (5. v.) Az álmvilág mindig esalffa tétlenségre hív, de a világosság „örömet”, „ragyogást”, „szent remegést”, „a szív terjedését”, adja neked. Az ébredés áldása Isten dicsőségének látásán kívül a testvéri közösség kialakulása. „Valakik pedig befogadják őt, hatalmat ada azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek.” (Ján. 1,12.) „...mindnyájan egybegyűlnek, hozzád jönnek, fiaid messziről jönnek és leányaid ölben hozatnak.” (4. v.) Egymástól messze élő emberek közel kerülnek egymáshoz. Tulsó világgrészeken élő ismeretlen népek és fajok imatárgyaikká válnak, mert rajtuk és rajtunk felragyogott az Isten dicsősége és valóra válik az ígélet: És léssen egy pásztor és egy nyáj.

Ime, a jelen. Ime, az ígéletes jövő. Higgy azért e szónak: Kelj fel!

Január 4. vagy 6-án rendezzünk
külmissziói ünnepélyt.

A CSILLAG ÉNEKE...

Égi csillag tiszta fénye
Így hív és von egyre még.
Árva szívbe, átkos éjbe
Hinti fényét szerteszét.
Égi ige drága fény
Földi éjszakánk egén.

Égi igéd mint a csillag,
Hívjon, vonjon Jézusunk,
Utat intve, míg megvirrad,
Míg tehozzád eljutunk.
Minden bús szem lássa meg
Áldott égi fényedet!

Hívjon minden messze népet
Igéd áldott csillaga.
Ó, ha hozzád mind elérnek,
Múlik már az éjszaka,
S téged, ó naptámadat,
Térdrehullva áldanak.

Lönrott Illés (1802–1884) vízkereszt-i éneke után finn-ből Turmezey Erzsébet d. t.

Aranymondások:

A lelki ébredésnek tettekben kell folytatódni és ez a: misszió.

*

A misszió nem feladat, hanem ajándék és vigasztalás.

*

Amely egyház nem végez missziót, semmi képen sem újulhat meg.

J. C. Hoekendijk holland misszionárius Magyarországon.*

A brit misszió kezdetekor, annak egyik vezető embere asztalára odahelyezte egymás mellé a földgömböt és a Bibliát. Jelkép volt ez, mert ebből a kettőből születik a misszió. Nem országunk, egyházunk, városunk — és a Biblia, hanem a világ és a Szentírás. Ez a misszió!

Sétáljunk most körül a világon és nézzük meg, hogy áll az evangélium ügye a második világháború után?

Japánban a háborút követő összeomlás után nagy kiábrándulás vett erőt az embereken. Eddig azt hitték, hogy a japán valami különleges isteni faj. Ezt ma már nehéz hinniük. Az összeomlás után a japán császár, aki az ÉG FIA nevet viselte és büszke volt isteni származására, ünnepélyesen kinyilvánította, hogy ő is csak ember: olyan, mint a többi handók. A japánok úgy látják, hogy ebben az elkülönülésükben nem maradhatnak meg tovább, hanem együtt kell menetelniük a világgal. Vallásilag is. Az egyház kapui megnyíltak és havonta 25.000 pogány japán kéri felvételét a keresztyénség közösségébe. A shinto templomokban ma katachizáció folyik, amit eddig el sem lehetett volna képzelni. Az egyház felé való ez az özőnlés azonban nem mindig jó dolog. Japánban most az emberek menekülnek a keresztyénségbe. Nagy, hároméves evangélikus hadjárat folyik most Japánban, melynek egyik vezetője a régebről már ismert Tojohiko Kagava. Ennek a mozgalomnak a jelzava: ELŐRE!

Kínában 1937 óta tart a háború. Ez idő alatt 70 millió kínait öldöztek a háború következtében az ország belsejébe. Nyolcmillió hadiárva és tízmillió hadiözveggy vándorol az országúton éhezve, rongyosan, elhagyatva. Szörnyű méretű infláció van. A kínai egyház nem tudja fizetni lelkipásztorait, ezért kiküldte őket a közéletbe, hogy legyenek a föld sója. Az egyház lelkipásztorok nélkül éli életét és végzi szolgálatát. Itt is, mint Japánban, nagy evangélikus hadjárat folyik. Az egyház minden egyes tagja egyúttal evangélista is az egyház tagjaiban maga evangélikus.

Brit-Indiában az állam kétfelé szakadt. A keresztyének egzisztencia és védelem nélkül maradtak. Szigorúan megtiltották a hinduizmusról a keresztyén egyházba való átlépést s ha valaki mégis megteszi, megtorolják. Az egyház mégis rendkívül mértékben növekszik. Naponta 300 indiai lép át a keresztyén egyházba.

Afrika egyházaiba naponta 200 új tag kéri felvételét. Itt is nagy a lelki éhség, az egyház nő, Krisztus uralma terjed, pedig erős és mindenre eiszánt ellenféllel kell megküzdenie, az iszlámmal, melynek ereje és politikai jelentősége nagyon megnövekedett és állandóan nő. Mindezek ellenére az egyház mégis növekedik. Afrika minden területéről jön a hír, hogy Isten megnyitotta a kapukat.

Indonéziának 2 millió protestáns lakosa van, több, mint Kína, Japán, Thaiföld, Malája és Fülöp-szigetek összes protestáns keresztyénsége. Ez sokat jelent. Itt van a legnagyobb fiatal egyház, a szumátrai batak keresztyén egyház. Kilencven éve annak, hogy a batakok az első két keresztyén misszionáriust megették s ma 600.000 tagja van itt az egyháznak.

Jáva szigetének 50 millió lakosa van. Ez a legsűrűbben lakott terület s 99%-a fanatikus mohamedán. Itt él a mohamedán világba ékelten a legnagyobb keresztyén egyház 70.000 taggal. A misszió szempontjából, de az egész keresztyénség szempontjából is nagyjelentőségű ez a tény. A Szumátra és Jáva szigetektől álló Indonéz köztársaság lakosságának 1/4%-a keresztyén. A köztársaság elnöke és a miniszterek 40%-a protestáns keresztyén. Általában a köztársaság vezető rétege keresztyén. A múlt évben, amikor Jávában járt, tapasztalta, hogy a nevelés 50%-ban keresztyén emberek kezében van. Hogy lehet ez? Úgy, hogy a keresztyén tanítók lelkiismeretbeli kötelességüknek tartották, hogy ott szolgáljanak tovább, ahova őket Isten állította. A politikai fordulatkor nem kerestek magasabb pozíciót maguknak, — pedig kaptak volna, — hanem csendben, hűségesen végzik tovább tanítói

*I. C. Hoekendijk holland ref. lelkész, tíz holland egyházból alakult missziói tanács főtitkára. Jáva szigetén született, apja is misszionárius volt. A világmisszió alapos ismerője. Feleségével 1947 okt. 10—30-ig Magyarországon járt. Több városban tartott előadásait Indonézia hivatását tolmácsolta.

Az Ev. Teológusok Missziói Munkaközössége.

Nem most alakult ez a Munkaközösség, melyről most olvashatunk néhány sorban. Tizenöt évvel ezelőtt Dr. Podmaniczky Pál professzor úr vezetésével néhány — a külmiszió iránt felelősséget érző — teológus kezdte meg ezt a munkát, melyet mi csak folytatni akarunk. Ez a munka abból áll, hogy a külmiszió iránti felelősséget növeljük mind a magunk közösségében, mind pedig egyházunk gyülekezeteiben. Ennek érdekében vett, illetve készített a Munkaközösség külmisziói tárgyú filmeket, melyeket faluról-falura járva előadás keretében bemutat. Örömmel mondhatjuk azt, hogy általában ezen előadások iránt az érdeklődés kielégítő. Azt azonban sajnáljuk, hogy evangélikus testvéreink sokszor csak az érdeklődésig jutnak el. Szeretnénk, ha ezen túlmenően a misszióért való felelősséget is vállalnák, ki imádságban, ki anyagiakban, — és nem utolsósorban egész életének az odaszánásával.

Jelen időben a Munkaközösség, mely Budaker (Oszkár igazgató úrtól) jelentős támogatást kap, amiről itt csak köszönőttel emlékezhetünk meg, elég vagy taglétszámmal dolgozik, és hála Istennek, teológus testvéreink közül mind többen és többen vállalják a missziói felelősség teljesítését. Ez nem jelenti azt, hogy mindazok, akik tagjai a Munkaközösségnek, külmisziói szolgálatra készülnek.

Ma sok nehézséggel küzdünk az előadásokat illetően, mivel a háború vihara a mi kis vagyunkat is súlyosan érintette. Mindkét vetítógépünk pótolhatatlan hiányokat szenvedett. Elsődleges feladatunknak tartjuk éppen ezért, hogy ezen a téren is egyelőre legalább a hiányt valamiképpen pótoljuk, s a kifelé való szolgálatunk egyik fontos segédeszközét a vetítógépet (mégpedig két darabot) minél előbb beszerezzük. A filmanyag kevés kivétellel sértetlen, s ezeket most kölkívétellel sértetlen, s ezeket most kölkölesönként gépekkel visszük az érdeklődők elé.

Ezúton is kérjük a gyülekezeteiket, segítsenek minket a missziói felelősség terjesztésében és hiányaink pótlásában.

Bárkivel szívesen felyesszük a kapcsolatot.

Címünk: Ev. Teol. Missziói Munkaközössége, Sopron, Ev. Teol. Otthon, József Attila-u. 42.

Brebvsky Gyula
IV. é. teol.

VIZKERESZT 6. a külmiszió napja.

Kérünk minden felelős egyházi személyt, hogy rendezzen e rapon külmisziói ünnepélyt. Emlékezzünk meg az íghirdetésben és imádságban a pogányok között folyó munkákról és a mi egyetlen munkásunkról. A vízkereszti istentiszteletek of-fertóriumát kérjük az illetékes püspöki hivatalba küldeni, mely összegyűjti, ellenőrzi és megküldi az egyesület pénztárába.

Japán kegyetlenségek Indonéziában.

Négy éven át japán megszállás alatt éltünk. Misszionáriusainkat elhurcolták és internáló táborokba zárták, ahol egyharmad részük elpusztult. A megmaradtak kétharmad része annyira lönkrement a börtönben, hogy többé nem alkalmasak trópusi életre és szolgálatra. Misszionáriusok nélkül kellett és kell ma is dolgoznunk. Isten mégis nyitott utakat, bár mélységeken vezetett keresztül bennünket. Néhány példát szeretnék elmondani.

*

Az egyik indonéz egyháznak 200.000 tagja van. Több, mint 100 lelkipásztorukat lefejezték a japánok. A megmaradtak közül 12-őt a japán parancsnok magához hívattott. Nagyon szívesen és nyájasan fogadta őket, majd elővette a Bibliát és olvasta előttük Jézus Igéjét:

„Nem nagyobb a szolga az ő Uránál. Ha engem üldöztek, titeket is üldöznek majd...“ (Ján. 15:20.)

— [Ti a Jézus szolgálói vagytok? — kérdezte a parancsnok.

— Igen, őt szolgáljuk — felelték a lelkipásztorok.

— Hogyan halt meg a ti Mestertetek? — hangzott az újabb kérdés.

— Értünk. A mi bűneinkért keresztre feszítették.

— Keresztre hát veletek is! — kiáltotta a japán tiszt. Nektek se legyen jobb sorsotok, mint volt Mesterteteknek!

Az udvaron 12 kereszt állott s néhány perc múlva a 12 indonéz lelkipásztor a keresztre szegezve vonaglott.

*

Most egy másik egyházba vezetlek benneteket. Ennek az egyháznak 40 ezer tagja van. Az összes lelkipásztorokat és tanítókat legyilkolták a japánok. Egyetlen egy valaki maradt meg csak a nagy öldöklésből, egy idős lelkipásztor felesége. Ez az öreg lelkészné két éven át egyedül vezette és gondozta a 40.000 tagból álló gyülekezetet, Borneó szigetén, Pontianakban.

*

A harmadik történet két honfitársatokról szól. Cseszkó Gyula dr. és felesége 1933. óta dolgoztak Indonéziában orvosi missziói szolgálatban. Áldott munkát végeztek, nagyrabecsülték és iszerették őket. Mikor a japánok a többi misszionáriust internálták, ők helyükön maradhattak. Sok munka szakadt ezáltal rájuk, éjjel-nappal dolgoztak, amíg a japánok, és hisszük: Isten is megálljt nem kiáltott neki. Cseszkó dr. rettenetes körülmények között meghalt, feleségét gyermekei szemeláttára kínozták halálra. Cseszkó dr. halála előtt azt mondotta valakinek: „A munka nagy, túlnagy emberek számára, de Isten azt a (csodát műveli, hogy mégis emberek által végzi. Mi meghalunk, de jönnek mások és folytatják a munkát.“ Ezek voltak a magyar missziói orvos utolsó szavai. Ez az üzenet néktek szól!

*

Egy indonéz szigetre vezellek most benneteket, ahol 200 éve szól már az Ige. A sziget összes lakossága ke-

szolgáltatukat. Beláthatatlan jelentősége van ennek a jövő alakulása szempontjából.

A többi kisebb szigeteken 1,3 millió keresztyén él, az összes lakosság 10%-a. Sok kis sziget már teljesen keresztyén. Ezekben már látszik a sok előnye, de a sok hátránya is a népegyház jellegnek. Isten nagyon sok biztatást és reménységet ad nekünk ezekben az eseményekben.

A japánok 1924–45-ig tartották megszállva Indonéziát. A japánok egyházellenes viselkedése közismert volt s itt is csak azok a keresztyének maradhattak meg, akik bekapcsolódtak a japán politika szolgálatába. Az egyházat szociális szervnek minősítették s úgy is kezelték. A misszionáriusokat internálták s ezeknek az eseményeknek a közepében a misszionáriusoknak ma már csak legfeljebb 30%-a állhat ismét szolgálatába. Az egyház nem esett ezen kétségbe, hanem cselekedett. Az egyháztagok teológiai képzettség és képesítés, valamint tapasztalatok nélkül tovább dolgoznak. Itt nem beszédtéma az egyház megújulása, mert Isten már megújította.

Az egyház megújulása titka.

Ma már elmúlt az az idő, amikor szép, megható történetekben, romantikusan lehetett a misszióról beszélni és azzal foglalkozni, mint eddig tettük. Nem lehet romantikus történetekkel elintézni a missziói ügyét, hanem döntést kell hoznunk. Nem lehetünk tovább ölbetett kezű bámulói csak Isten munkájának. Nyitott szemmel kell látnunk Isten tetteit a történelemben. Azt akarja Isten, hogy a misszió ügyét megtisztítsuk minden romantikától és az egyház az legyen, ami: Isten harciszekere, vagy — ahogy Zinzendorf mondotta — Isten harcilova. A harc ideje elérkezett!

Indonézia nem kérni akar, hanem azt üzeni: »A magyar református egyház meg nem újul addig, ameddig nem adja oda magát a misszióra.«. A misszió nem feladat, de ajándék. A misszió tartja életben az egyházat. Gondoljunk csak a pietizmusra. Abban az időben a racionalizmus majdnem megfojtotta az egyházat s az a tény, hogy valahol a világ egyik sarkában egy közösség a misszióért és a misszióban élt, ez volt az egyház életbenmaradásának a titka. *A misszió tartotta meg az egyházat!*

Szörnyű idők jöhetnek még, de bennünket csak a misszió fog életben tartani. Ne vegyük ezt ijesztésnek, inkább vigasztalásnak és reménységnek, melyet a misszióból meríthetünk. Ha együtt megyünk Isten harciszekerén, csodákat fogunk látni és megújul egyházunk. *Amely egyház nem végez missziót, semmiképpen sem újulhat meg!* Az ilyen egyház pedig nemesak ősi, de halott is.

Fiatal egyházak alakulása.

A keletjávai egyház 1930-ban lett önálló. Ez azt jelenti, hogy önállósulásától kezdve többé nem misszionáriusok, hanem saját benszülött lelkipásztorai vezetik s saját egyházszervezetet létesítenek. Az egyház megszervezésében látszik meg érdekesen, hogy hogyan és milyenek tekintik ők az egyházat.

A szervezést azzal kezdik, hogy még mielőtt megalkotnák zsinatukat és egyéb tisztségekre kiválasztanák és beállítanák az embereket, kiválasztják a két, minden tekintetben legkiválóbb benszülött lelkészüket és kiküldik őket — misszionáriusnak. Valami történik itt abból a csodából, amit a Cselekedetek könyve ír le az antiochiai gyülekezetről. Ott is a legkiválóbbakat, Pált és Barnabást választották ki a misszióra. Előttünk naívnak, együgyűnek látszhatnak ez, mert nem magyarázzák meg teológiailag, de van benne valami ösztönös az őskereszténységből.

A múlt század óta három ismérve van annak, hogy valamely egyház önállósuljon: legyen önkormányzó, önfenntartó és önmagát terjesztő. Szigorúan vették Indonéziában is, mint minden misszió területen ezeket a feltételeket. Sajnos azonban, hogy csak a missziói területeken, a fiatal egyházaknál. Mi lenne, ha a régi, európai egyházakra nézve is kötelezők lennének ezek az alapelvek? Hány egyházzal tűnne ki, hogy nem is egyház?!

**Tagjainknak és olvasóinknak
Istentől gazdagon megáldott újévet kívánunk.**

Milyen munkásokat keres Indonézia?

Jelenleg Szumátrán és Jáván nincs lehetőség arra, hogy ott fehér misszionárius működjenek. A fehér misszionáriusok a szigetek parti városokban élnek s innen tartják fenn, amennyire lehetséges a kapcsolatot a fiatal egyházakkal. Ez a kapcsolat azonban veszedelmes az egyháza nézve. A múlt esztendőben egy bennszülött keresztyén kapcsolatot keresett velem s ennek az volt a következménye, hogy másnap az egész családját kiirtották. Nem ajánlatos az ő érdekében az, ha mi keressük velük a kapcsolatot, de mindig készen kell állanunk arra, hogy ha ők közelednek, szolgáljunk nekik. Ez azonban nem gyarmati kérdés, hanem faji kérdés, mert nemcsak a hollandokra áll ez, amit mondtam, hanem minden fehér emberre.

A keleti szigeteken más a helyzet. Itt még ma is 60 misszionárius dolgozik minden bántódás és korlátozás nélkül. Ezek a misszionáriusok azonban a fiatal egyház alkalmazottai. Fizetésüket ugyan nagyrészt a holland missziótól kapják, mert a bennszülött egyház nem tud olyan fizetésükről gondoskodni, amelyre élete fenntartásához szüksége van a trópuson fehér embernek. Azonban csak a fiatal egyház szabhatja meg és szabja is meg a feltételeket, hogy kiket és milyen szolgálatra alkalmaz. Az egyik ilyen feltételük, hogy csak akadémiai végzettségűeket alkalmaznak, mivel alacsonyabb képesítésű munkásaik nekik is vannak. Azt is ők szabják meg, hogy melyik egyháztól kérnek munkásokat és őket hol és milyen munkába állítják. Ezeknek a feltételeknek alá kell vetniük magukat azoknak, akik az indonéziai egyházban szolgálni szeretnének.

Háromféle missziói munkást kérnek az indonéziai egyházak s ezek olyanok, amilyen nekik nincs, vagy csak kevés van. Ezek a következők:

1. Kiváló theologusokat, orvosokat, szociologusokat és apolonóket. Ezek közül is hangsúlyozottan a legkiválóbbakat. Munkájuk talán azzal jellemezhető legtalálébban, hogy *bibliai diakonusokat*. Tudvalevőleg a bibliai diakonia szó ősi értelme szerint asztaloknál kiszolgálót: *pinécrt* jelent. Valami ilyenféle szolgálatot várnak a fent elsorolt munkásoktól.

2. Specialistákat is keresnek. Ez nem egészen jó kifejezés, inkább úgy lehetne mondani, hogy *karizmatikus embereket*. Keresztyén »kalandorokat« speciális szakmukára, mint pl. keresztyén irodalom megteremtésére, stb. Olyanokat, akik az új állam számára meg tudják mondani, hogy az állami, politikai, gazdasági, irodai, művészeti stb. kérdésekre mi a keresztyén felelet. Sokféle hivatású emberre van ebben a szolgálatban szükség, de hangsúlyozottan a legjobbakra. Ez csábítóan szép, de nehéz, nagyon nehéz feladat.

3. Szükség van végül esendben, pásztori lelkülettel bíró emberekre, akik nem előtérben akarnak állni és csillogni, hanem keményen tudnak a háttérben velük együtt dolgozni. A lekipásztorok pásztorát keresik ezekben.

Nagy feszültséget okoz az az emberben, amikor azt halljuk, hogy a legjobbakat keresik és erre mégis azt mondani: itt vagyok én, megyek én! Ez a feszültség csak Isten előtti imádságban oldódhatik fel.

Mit tegyünk a misszióért?

Legelső sorban is meg kell látniuk a misszió nagyságát. Nem a felöltségét, vagy a terhet, sem nem a szépségét, hanem a nagyságát. Ez a megtátás forradalmat fog jelenteni az istentiszteleteken az igehirdetésben és az imádságban, mert kinyílnak a kapuk az egész világra. Nem lehet misszióra buzdítani a gyülekezetet, ha nem érzik meg az imádságban a missziói lelket. Hazugsággá lesz ajkukon, ha biztatjuk a gyülekezetet a misszióra, de nem imádkozunk az istentiszteleten érte s ha a gyülekezet nem látja meg vasárnapról-vasárnapra a lekipásztorban a misszionáriust. Ha ezt nem érzi meg a gyülekezet, akkor a missziói beszéd csak tűzijáték lesz s nem lesz benne dűnamisz. Az első feladat, hogy a lekipásztor térjen meg a misszióhoz és a misszió számára. Azt elhisszük ugyan, hogy mindenki megtérhet, csak azt nem, hogy mi lekipásztorok is megtérhetünk. Higgyük el, hogy ez is lehetséges. Ha pedig még mi is megtérhetünk, akkor lehetséges ez a megtérés az egyház és a gyülekezet számára is.

A másik fontos dolog egyben veszedelem is. Az t. i., hogy a missziót a felébredt emberek ügyévé teszik. Ezt sokszor tették az egyház történelmének folyamán. Mi lett ennek a következménye? A keresztyének

resztyén. Hatalmas templomukban 1.200 ember számára van hely s a háború előtt a templom vasárnapról-vasárnapra zsúfolásig megtelt. Most azonban, ha bemennének az istentiszteletre, kevés embert találnának ott. Miért? Egyszerűen azért, mert ezen a szigeten nincs ruha. Vasárnaponként 3—4 istentiszteletet is tartanak egymás után. Akik az első istentiszteleten résztvettek, hazamenve, átadják ruháikat másoknak s a következő istentiszteletre azok mennek. Majd ezek is átadják ismét másoknak, míg az egész gyülekezet részt nem vesz a vasárnapi istentiszteleten. Így jár templomba a gyülekezet.

A háború után egy céljuk van az indonéziai gyülekezeteknek: halálból a nehéz idők áldásaiért, egymással és Istennel szövetséget kötöttek, hogy életüket Isten szolgálatára szentelik, hogy egész Indonéziában mielőbb eljőjjön Isten uralma. Minden indonéz egyházilag egyszersmind misszionárius is. Addig nem keresztelek meg senkit sem, amíg az illető valakit el nem vezetett Krisztus megismerésére. Céljuk, hogy egy indonéz egyház legyen, s a maguk indonéz módján együtt akarnak szolgálni Krisztusnak. Nem akarnak tovább felekezeti szétagulóságban élni. Néhány hónappal ezelőtt egybegyűltek az indonéz evangéliumi egyházak és kimondták, hogy ezentúl együtt akarják a harcot tovább folytatni.

Azt mondtam: meghívást hoztam. Ez a meghívás így szól: „Nem akarnátok-e lezzel az egyházzal együtt hirdetni a Krisztus győzelmét az indonéz szigeteken? Először idehaza Magyarországon, aztán odakint Indonéziában?” Olyan ez a meghívás, amely inkább ajándékot kínál, mintsem áldozatot kér. Ha nem akarjátok együtt végezni a missziót, elhanyagoljátok Isten egyik nagy ajándékát. Indiában naponta 300 pogányt, Afrikában ugyan-csak naponta 200 pogányt vezetnek el Krisztushoz. Japánban havonta 25 ezer japánt keresztelek meg. A mi Urunk győzött! Sokat mulasztotok el, ha nem csináljátok ezt velünk együtt. Ezzel a szolgálattal meggazdagíthatjátok saját és egyházatok életét.

Leteszem ezt a meghívást előtökbe és kérlek, hogy gondoljatok rá, gondolkozzatok felette, imádkozzatok érte s gondoljatok azokra az üresen maradt helyekre, melyekről honfitársatok, a vértanúhalált halt dr. Cseszkó Gyula beszélt. A mezők fehérek az aratásra. Kérjétek azért az aratásnak urát, hogy küldjön munkásokat az ő aratásába!

I. Hoekendijk.

MIT GYŰJTÜNK A MISSZIÓNAK?

Gyűjtünk használt bélyegeket. Ne olvassuk le a borítékokról, hanem egy kis széllel vágjuk körül. Gyűjtünk misszióegyesületi tagokat. Egy esztendőre a tagsági díj 10 forint. A tagdíj ellenében ingyen jár a lap. Gyűjtünk a Missziói lapoknak előfizetőket.

Utazótikárunk

Az ősz folyamán a hatvani, gyöngyösi és nyáregyházi gyülekezetben végzett szolgálatot, utána pedig a csanád—csongrádi egyházmegyében tett körútat, amelynek során meglátogatta a tiszaföldvári, szentesi, (hódmezővásárhelyi, makói, szegedi, nagylaki, mezőhegyesi, battonyai, pítvarosi, csanádalbertii, ambrózaflvi, magyarbánhegyesi és nagybánhegyesi gyülekezetet látogatta meg. Mindenütt igehirdetéssel vagy külmisziói előadással szolgált. Öröm volt látni mindenütt az ébredés népének a meleg misziói érdeklődését is. Az egyik gyülekezetben az ébredés már annyira jutott, hogy nem csupán egyesek állanak a miszió munkája mögött, mint imádkozó hátvéd, hanem maga a gyülekezet vállalja magára a felelősséget, bár tagja nincs is a Miszióegyesületnek. Bárcsak több ilyen gyülekezetünk lenne. Hiszen a miszió nem is egyes kegyes embereknek a magánügye, hanem az egyháznak és elsősorban minden gyülekezetnek mint egésznek az ügye.

AZ ABESSZIN egyház szervezetének rendezése. Nemrég egy abesszin delegáció kereste fel a kairói kopt pátriárkát és a hozzájárulását kérte az abesszin egyházban végrehajtandó reformokhoz. Ezeket a reformokat a pátriárka azonban az abesszin egyház élére állítandó zsinatnak a kivételével mind elutasította. Hailé Szelasszié császár közvetítésével most a kopt pátriárka a püspökeivel való tárgyalás után hozzájárult ahhoz, hogy Abessziniában nevezhessenek ki abesszineket püspökökül. (Eddig csak egyetlen egy püspöke volt Abessziniának, az „abuna“, akit a kopt pátriárka mindig a saját szerzetesei közül nevezett ki. Azonban a kinevezendő kopt szerzetesek mindenkör csak a kopt pátriárka beleegyezésével szentelhetők püspökökké.

MIKKI ELSŐ MISSZIÓS ÚTJA. Irta: Ilkka Elli-Marja, fimből fordította Dr. Molnárné, Elmi Helkiő. Ára 1 frt. Egy kis fiúcska önfeléd és üde bizonyágtétele, aki már korán elhatározza, hogy miszionárius lesz. Bizonyágtévő élete többeket vezet Jézushoz, misziós útja tehát már otthon elkezdődik. A kis füzetet nemcsak azért ajánljuk, mert miszióval foglalkozik, hanem azért is, mert evangélizál és igen alkalmas a gyermekek közti felolvasásra.

állandóan a lelki pulzusokat tapogatták, önmagukat vizsgálgatták és ébresztgették a miszióra és — nem tettek semmit. A miszió soha se legyen valamely keresztyén elit magánügye. Ez a feladat nem egy szűk-körű elit és néhány szakember számára való, de ez az egyház alapszerkezete. Ez olyan nagy ügy, hogy csak a gyülekezet ügye lehet. Ne féltsük a miszió szentségét a bűnösök gyülekezetétől. Ugyanolyan gyülekezet ügye kell legyen a miszió, mint amilyen a korinthusi volt. Bűnösökből álló gyülekezet volt ez, mégis úgy szólítja meg őket az Ige, hogy »szentek«.

A bűn és a szentség közti feszültségben élő gyülekezetektől kívánja Isten a misziót. Megvívástal kétségbeesésünkben lesznek alkalmasak a magyar gyülekezetek is a miszióra.

AZ ISZLAM.

Mult számunkban az iszlám jelentőségéről, valamint az evangéliumhoz való viszonyáról tájékoztattuk olvasóinkat, ezúttal az iszlám **szentkönyveinek** keletkezésével és méltatásával kívánunk foglalkozni.

A mohamedánok **alapvető** szentkönyve a **Korán**, amely számukra — éppen úgy, mint a zsidók számára a Thora — még ma is a legfontosabb erkölcsi útmutató az élet viszontagságai között. Az iszlám híveinek a felfogása szerint a Korán az Istennek »valódi tiszta szava«, melyet Mohamed egyenesen az égből kapott, ahol az már teljesen készen állott, s amelyet Gabriel arkangyal szóról-szóra hallható hangon közölt Mohameddel. Mohamed követői nem kis mértékben büszkék is erre, azt állítván egyuttal, hogy Mózes 5. könyve és az evangéliumok nem ilyen közvetlen ajándékai Istennek, mert szerzőik csak az eszmei részt kapták Istentől, míg a szöveget Mózes és az evangélisták szerkesztették. Éppen eme isteni eredete miatt annyira szentnek tartják a Ko-

ránt, hogy azzal szemben semmiféle történeti kutatásnak vagy szövegkritikának nincs szerintük helye, hanem a legmélyebb alázattal kell azt kezelni és, csak Mohamed legközelebbi és leghívebb kísérői és utódai tekintethetők méltóknak arra, hogy azt helyesen magyarázzák. (L: Alfred Blum Ernst: Die orthodoxe Glaubenslehre der Mohamedaner c. művét.) A Koránt maga Mohamed hagyta hátra, vagyis ez a mű az isteni parancsoknak és tanoknak a hiteles gyűjteménye. E. Kellerhals szerint azt lehet mondani, hogy a Korán nem egyéb, mint földi kiadása a Mohameddel Gábiel angyal útján közölt szent könyveknek.

Mohamed az ő prófétai sugalmazásait főképpen fogadott fia, az egykori rabszolga, Zaid b. Thabitnak diktálta. Ezeket a feljegyzéseket Mohamed halála után Zaid és 3 szerkesztő-társa egy egészre egyesítették és pedig — Abu Baku kalifa parancsára — és ez lett utóbb az egyedül hiteles szöveg gyanánt elismerve. Ugyanakkor a Korán az összes

A mohamedán »csendesórája«, amit Korán olvasással és imádsággal tölt ki megszégyenítő áhitattal és fegyvellemmel.

egyéb példányait megsemmisíteték.

A Korán 114 fejezetre, »szura«-ra oszlik, ezek pedig versekre tagolódnak. Mohamedán felfogás szerint a Korán szerves kapcsolatban van a korábbi kinyilatkoztatási könyvekkel, tehát a Thórával és az evangéliumokkal és azoknak mintegy legmagasabbfokú betetőzése.

A Korán nem egyedüli, hanem csak a legfontosabb alapja az iszlámnak; ezt követi — fontossági sorrendben — mint ugyancsak igen jelentős forrásműve a mohamedán vallástannak a több kötetben összegyűjtött u. n. »Szunna« (hagyomány), melyet Mohamednek elsősorban a Koránra vonatkozóan adott magyarázataiból, — de ezután ezen túlmenően egyéb természetű kijelentéseiről és szólásaiból is az ő kísérői állítottak össze szabályok gyanánt az igazhívók számára. Keletkezésére nézve tehát az evangéliumokkal hasonlítható össze.

Mohamed halála után az iszlám terjedésével arányban egyre nagyobb számban merültek fel a hit- és jogélet terén olyan új kérdések, amelyekre a Korán és a Szunna nem adtak kielégítő feleletet. Keresni kellett tehát valami megoldást. Így jött létre az »Idzsma«, ami azt jelenti, hogy valamely addig szabályozatlan vitás kérdés (elintézés)ként elfogadták az összes hívők egyező véleményét és pedig azon az alapon, hogy Mohamed egy alkalommal kijelentette, hogy az ő gyülekezete sohasem fog egybehangzónan egy téves álláspontot elfogadni, vagyis egy hazugságnak az emberei sohasem fognak az igazság emberei felett győzni. Később úgy határozták meg az Idzsmát, hogy az valamely kor elismert hittudósainak egybehangzó tanítása és véleménye.

Idővel azonban a Szunna és az Idzsma sem tudták az élet gyakorlati szükségleteit teljesen kielégíteni, s így elkerülhetlenné vált az, hogy bizonyos állandó erre hivatott szerv létesítésével biztosíttassék az ilyen kérdéseknek tekintélyi alapon való megoldása. Ez azután úgy történt, hogy a birodalom minden tartományában felruházták az egyik nagymuftit, azzal a joggal, hogy vitás kérdésekben az egyéb tanforra-

sok, vagyis a Korán, a Szunna és az Idzsma alapján u. n. »fateva«-t, vagyis tandöntést bocsásson ki, amely az illető tartomány területére szabályozó hatállyal bírónak tekintendő. Ezzel az arab nyelven »Kyas«-nak nevezett módszerrel azonban nem kívántak — legalább is elméletileg nem — egy új tanforrást teremteni vagyis elgondolásuk szerint az ilyen fatevák nem állapíthatnak meg új igaz-

Délindiai Protestáns Unió

A déli Indiában eddig külön utakon járó református, methodista és anglikán missziók nyomán keletkezett egyházak egyesültek. Az egyesülés egy a madrai volt anglikán katedrálisban tartott Istenisztelet keretében történt meg. Régebben egyesültek egymással a presbiteriánus és kongregacionista missziók és így alakították meg a South India United Churchöt. Ehhez az egyházhoz csatlakozott az utolsó években a bási misszió is, miután előbb a lutheránus egyházszövetség által felállított tisztá bibliai tanítást. Maga az egyesülés egy kompromisszumnak az eredménye. Kompromisszum valamennyi egyház és misszió részéről. Az új egyháznak a tanítása református. Itt tehát megalkudtak a básieliek és az anglikánok. A szervezete püspöki. Itt meg a reformátusok alkudtak meg. Nehéz kérdés volt az anglikánokat és a többieket úgy összehozni, hogy egyiküknek a felfogása se szenvedjen csorbát. De végül is sikerült.

Az ünnepélyen az elnöki asztalnál ült egy református és egy methodista lelkész. Először eléjük járult öt csatlakozó anglikán püspök és nyilvánosan elismerte az új egyházat és annak a vezetőségét a saját egyházának és felsőbbségét a saját felsőbbségének, amelynek hűséget és engedelmességet fogadott. Erre fel az elnöklő két lelkész őket elismerte az új egyház püspökeinek. Utána ugyanolyan módon történt mind a 3 felekezet lelkészeinek is az elismerése.

Utána következett 9 új püspöknek a felszentelése. Nehéz kérdés volt a successió kérdése. Végül ezt is kompromisszumosan oldották meg. Mivel az anglikán előírás szerint 3 püspöknek kell végezni a felszentelést, úgy döntöttek, hogy minden egyesülő egyháznak 3—3 képviselője végzi a püspökszentelést legelőször. Tehát 3 anglikán püspök és 3—3 református ill. methodista lelkész. Így

ságokat, hanem csak a már megállapított igazságokból levont következtetéseket, alkalmazási módokat tartalmazhatnak. (Kellerhals: Der Islam 207, 208. old.) Ezzel a megoldással gyakorlatilag lehetővé vált az, hogy pl. a modern mohamedánok az elvi állásponthoz való szigorú ragaszkodás mellett is — messzemenően alkalmazkodhatnak a nyugati élet szokásaihoz.

minden egyes résztvevő egyház felfogása szerint érvényesen fel vannak szentelve. Most fog majd megtörténni a gyülekezeteknek az egységes szervezetbe való tömörítése.

Imádkozzunk.

„Ez amaz én szerelmes Fiam, akiben én gyönyörködöm.“

Máté 3:17.

Miben tűnik elénk Krisztus dicsősége (epifániás) a Jordán partján? Abban, hogy Jézus vállalta a küldetést. Őt semmi más nem vitte Jánoshoz, mint az Atya parancsa. A küldetéshez csatlakozik a Fiú engedelmsége. „Illik nekünk minden igazságot betöltenünk.“ Az engedelmség teljes sorsközösséggé válik: megkeresztelkedik. Vállalja az emberi sorsot. Ilyen mélyre tudott ő hajolni. Ezért nyílt meg felette az ég és ezért gyönyörködött Isten az ő szerelmes fiában. Ez Krisztus dicsősége.

Krisztus dicsősége ma az anyaszentegyházé. Isten ma is gyönyörködik minden alázatos munkában, mely az emberi lélek megmentésén fáradozik. Csak azt a munkát lehet missziónak nevezni, mely isteni küldetésen alapszik. A misszió mindig küldetés és engedelmség. Gyümölcs ma is csak ott terem, ahol az igehirdető, az orvos, a missziói s. munkás a zsidónak zsidó, a görögnek görög, a kínainak kínai tud lenni. Teljes sorsközösség a halálig, ez nyitja meg a szívüket az Ige előtt. Ahol ez megvan, ott Isten Lelke Krisztus dicsőségét munkálja. Munkánkban mennyi Krisztus dicsősége és mennyi a mi dicsőségünk?

Adjunk halát:

ádvént és karácsony sok igéjéért, az új esztendő lehetőségeiért, a kegyelmi időért, a benszülött egyházak erősödéséért, a magyarság missziói lehetőségért.

Valljuk meg,

hogy sok munkában az ember dicsőségét kerestük, sok volt az engedetlenség és sok bennünk a személyválogatás, nem vállalunk minden munkát örömmel, nem tudunk egészen leereszkedni minden nyomorúságba, minden szegénységbe.

Könyörögjünk,

hogy Isten készítse fel az elhívottakat, adjon több felelősséget, helyezze a missziót a gyülekezetek és az ifjúság szívére, áldja meg Kuno Jenőék hazajövetelét, hogy abból is egyedül Isten dicsősége növekedjék.

Pogány és zsidómisszió kapcsolata.

Kínos tapasztalataim vannak a magyarok között a zsidómisszióval s általában a zsidókérdéssel kapcsolatban. Beszédemben nyílt és őszinte leszek, hiszen feljogosít erre az a tény, hogy Krisztusban testvérek vagyunk s az őszinteséget el kell bírunk egymástól.

Isten a közelmúltban egy nagy kérdést helyezett elénk, a zsidókérdést. Nem térhetünk ki előle. Néha Isten a különféle kérdéseket összegombolyítja egy kérdéssé. Az őskeresztyénségben pl. minden kérdés ebben csomósodott össze: mutassanak-e be áldozatot a pogány császár szobra előtt a keresztyének, vagy sem?

A zsidókérdés keresztyénségünk kérdésévé vált. Az utolsó 10—15 évben egész Európában egy kérdéssé csomósodtak össze az életfontosságú keresztyén kérdések: a zsidókérdésbe. A zsidókról való vélekedés kérdése a keresztyén élet kérdése lett. Az üdvösség a zsidók közül támadt — s az a kérdés, hisszük-e ezt valóban és igazán, vagy csak a szánk vallja. Ez elől a kérdés elől se zsidó, se pogánykeresztyén nem

Részletek Kunos Jenő leveléből.

Én magam nem akartam Amerikába jönni. Ha az én akaratom teljesült volna, akkor már otthon lennék, Sanghajból egyenesen haza vitt volna útunk. Az elé azonban ottan olyan akadályok gördültek, hogy azokat máig sem tudtam elgördíteni. Ez az útunk egyszerűen úgy adódott onnan Felülről, minden méltatlanságunk ellenére. Utlevelünk még mindig nem érkezett meg. Feleségem útlevele nincsen meg s mivel ő 1939. szept. elseje után hagyta el Magyarországot, azért a konsulnak meg kell kérdezni az ottani hatóságokat ez ügyben.

Ide nem szórakozni jöttünk, hanem azért, hogy tovább képezsem magamat. Akármennyire sürgős és fontos az otthoni háttér kiépítése, szolgálatom szempontjából még fontosabb, hogy tágítsam ismereteimet. A háború alatt nem volt alkalmam olvasni, mert nem volt mit. El voltunk zárva új időszerű folyóiratokból és könyvekből. Azután a misszió tele van új időszerű problémákkal, melyeket meg kell oldanunk. Ezért küldik el a különböző missziók a szabadságon lévő misszionáriusokat ilyen intézetekbe, hogy világosabb legyen a látásuk egyes kérdésekre vonatkozólag. Még olyan missziók is, akik azelőtt nemcsak adtak a képzettségre: norvég, svéd kisebb közösségek, még azok is küldenek minden évben egy vagy több misszionáriust ide. Jövendő szolgálatom szempontjából olyan alkalom ez, amely soha többé vissza nem jő és amelyre szükségem van. Pl. csak most kezdem megérteni milyen nagy különbség van az európai és amerikai nevelési rendszer között. És tekintettel arra, hogy Kinában a nevelési rendszer az elemtől az egyetemig ezt követi (amerikaiak) nem egyszer volt nehézségem a teológián is Kinában, amit elkerülhettem volna, ha előbb magam ültem volna az itteni iskolában.

Az itteni iskola abból a szempontból is jó, hogy betekintést nyerek abba, hogy mit is kellene odahaza a missziói iskolába tanítani. Hetente 16 órában van. 8 Kinával kapcsolatos; Kína kultúrája, földrajza, története, a másik tárgy Kína vallásai, amihez kínai textusú szemelvényeket olvassunk stb. Antropologia 4 óra hetenként, 2 elméleti és 2 laboratóriumi, azután missziói praxis 2 órában, és vallástanítás, szociológiai: a család

Az édes anyaföld.

Mindenki előtt ismeretes, hogy a kínai mennyire belegyökerezett a talajba. Lehet, hogy jelenleg a Malájfélszigeten él, vagy másutt, esetleg más kontinensen, de a szíve a szülői tájon van még akkor is, ha nem is látta azt, sőt még ha 2—300 évvel azelőtt hagyták is el az ősei például Nankingot, vagy valami más helyet. A mostani világháború végeztével is pl. több kínai megy haza Amerikából, mint amennyi idejön. A fiatalok odamennek haza megnősülni, az öregek odamennek meghalni.

A kínai tájkép elképzelhetetlen a kínai ember nélkül. Mindenütt ott látható, mert hihetetlen a népsűrűség, egy emberre nem esik fél hold művelt terület sem, nemesak a jelen nemzettség, hanem a múlt nemzedékek sírhalmjai is. Ha a jós azt állapítja meg, hogy sírhelynek nem alkalmas az északi rideg oldal és a napsütötte művelhető déli oldalt kedvezőbbnek itéli, akkor az élők a föld közepére temetik el az elköltözött őst, aki ilyen módon állandóan szeme előtt van, kapcsolatban van vele.

Egy alkalommal egy fiatal ember hallotta, hogy az édesanyjának a koporsóját megtámadták a fehérbangyák. Az illető rögtön szabadságot kért, több napig gyalogolt, és azután odaült a sír mellé, addig dolgozott, amíg a koporsó fájának ellenségeit ki nem irtotta. Különben a rongálók

szítává ették volna a nehéz fakoporsót.

A családnak azon tagjai, akik például valahol városban dolgoznak, nem maguknak tartják meg a keresetük feleslegét, hanem azt időnként hazaküldik, hogy a nagy család azon újabb darab földet vegyen, egy keveset hozzáadjanak a család birtokához.

Nem minden föld rizsföld. Dél-Kinában esetleg naponta háromszor, de legalább kétszer esznek rizsát. Északon évente csupán egyszer. Különben téztán élnek az északiak, meg kölesen, cirkon, stb. De Dél-Kinában is csupán a völgyekben lakók ehetnek rizsát, a dombok oldalán, a hegyeken lakók nem tudnak terraszokat építeni. Terrasz-szerű lapos földdarabok nélkül pedig nincs rizsművelés, mert a rizs vízben nő. A rizst evő kínai délen így szorította mindig feljebb és feljebb az ős lakosságot. Nagy a különbség a völgyekben lakó kínai lakosság és feljebb szorult őslakosság kultúrája között.

Fent a hegyeken nappal nem félnek dolgozni. Nemesupán fát váganak le, hanem sok helyen még a fenyőfának a tűt is összegyűjtik tüzelőnek, mert Kína sok helyen igen szegény tüzelőben. Míg nappal nem tartanak semmitől, éjjel nem mernek bizonyos hegyekre menni, mert az a hely éjjel az ördögök lakóhelye.

Kevesen gondolnak arra otthon, hogy a „szatin” szó is Kinával kapcsolatos. Délkelet-Kína partvidékén

van egy város, amelyet az arab kereskedőhajók meglátogattak Kr. u. 300-tól kezdve. Azt a várost Zajton-nak nevezték és ennek a névnek a módosításából lett a szatin szó.

Többször tettem említést arról, hogy az édes anyaföld hogyan befolyásolja igen sokszor a missziói munkát. Pl. a magasba szökkenő cirok nemesak Mandzsuriában, hanem még délen is a kisebb és nagyobb rablók számára kitünő búvóhelyet biztosít. Ősszel sokan elkerülik az ilyen helyeket.

Azután a föld kiaknázásának törekvése is akadályokat jelent sokszor a missziói munka számára. Mikor a rizsültetéshez szükséges víz megjön eső formájában, akkor a földművés vakulástól vakulásig kézzel dugdossa a földbe a rizs-palántákat egyenként. Ugyanúgy hajolva sarlóval aratja le. Kézzel csipegetik le a gyapotbokorról a gyapotot.

Gépet nemesak, hogy nem tudnak venni, de nem is lehetne sok esetben még egy kaszát sem lehetne sokszor használni, mert a terraszok kicsinyek, nekilendíteni, olyan keskeny a földdarab. S különben is túlsok az ember, aki el tudja végezni a munkát.

Az édes anyaföld pedig cserében ad gabonát, olajnövényt és ruhának való gyapotot, amiből a kékre festett háziszőttes készül.

A kínai földműves valóban oreájának verejtékével eszi kenyérét, rizsét.

K. J.

térhet ki, mert benne előtör az üdvösség kérdése.

Mi a misszió? Bibliai szemszögből nézve: hirdetése annak, hogy Jézus a Krisztus, az Úr és minden népet hívogatni ezt hinni. Ebben már is megvan a kapcsolat a pogány- és zsidómisszió között. Jézus a Messiás és az üdv zsidók közül támadt. A pogány népeknek be kell kapcsolódniuk a lelki Izráelbe.

A másik kapcsolat pedig ebben az Igében van: »Ha a pogányok teljessége bemegy, akkor jön az Izráél megtérése.« Egyik a másikat nem nélkülözheti: sem a zsidók megtérése a pogányok megtérését, se viszont.

Az egyház gyöngeségére és a bibliai hit hiányára mutat, ha a pogánymissziót a zsidómissziótól szétválasztják. A kettő egybe tartozik, sőt ugyanaz és ezért elválaszthatatlan egymástól. Minden megtérő zsidóért adjunk hálát mi, pogánykeresztyének, mert ez arra mutat, hogy a pogányok teljessége betelőben van. Viszont minden pogány megtéréseért adjanak hálát a zsidókeresztyének, mert ez azt jelenti, hogy közel az idő, amikor Izráél felvétetik. Az egyházban egy mozgalom a kettő és bennük egymás vigasztalása történik. Együtt menetelünk az Úr eljövetele felé. A pogánymisszió előmenetele jelentsen vigasztalást a zsidómisszió számára: gyűlnek a jelei annak, hogy az egybegyűjtetés közel és elkövetkezik Izráél megváltatása.

A misszió nem feladat, de ajándék és vigasztalás. Jele, üzenete annak, hogy a keresztyén egyház előrehalad. Ha gyöngül a hitünk, a misszióban adott jelek által erősíti azt Isten. Új bátorságot gyújt bennünk a misszió által. A világ állapota sürgetően hív a misszióra. Valóban érettek a mezők az aratásra. Legyünk engedelmesek a hívő Krisztus szava iránt.

(Gondolatok

Hoekendijk előadásából.)

MISSZIÓI ISKOLÁNKAT tekintettel arra, hogy a 13 jelentkező közül egyelőre csak ketten tudtak volna bevonulni (a többiek egyetemi és egyéb tanulmányokat végeznek) nem nyitottuk meg. A jelentkezőknek addig is, míg Kunos Jenő hazaérkezik és az iskola vezetését és irányítását átveheti, a népfőiskolákat és bibliai tanfolyamokat ajánlottuk.

heti két órában. Ezenkívül tanítanak: trópusi egészségtant, nyelveket, fonetikát. Öt szakosztály van: Afrika, Távolság, India, Latin Amerika, Muslim országok. A hallgatók vagy missziói mezőre készülnek vagy szabadságon levő munkások. Kína kisebbségben van. Érdekes, hogy sokkal nagyobb az érdeklődés Afrika és India után, mint Kína iránt. Vannak: indiai, kínai, hawai-i, néger, marikai, candai, brit, norvég, svéd; svájci; siriai hallgató is.

Az otthoniak imádkozó szeretetét nagyon sokszor éreztem, sokszor fenntartotta fáradt, vagy zsiabdadt tagjaimat. Különösen a háború befejezése után néha úgy éreztem, hogy most könnyebb missziói munkát végezni, mint azelőtt. Egy alkalommal pedig igazán könnyű volt kívülállóknak vasárnap, este az ígét hirdetni, mert előtte pont arról olvastam; Imádkoznak érted! Érted misszionáriusért, aki talán először hallgató a bizonyágtételt. Rendszerint igen nehéz léptekkel szoktam ilyen alkalomra menni, mert jöhetnek azok, akik a misszionáriusokkal kapcsolatban állnak, igen könnyen megértenek bennünket, de olyanok, akiknek nemcsak a beszédmódjuk, kiejtésük idegen, hanem a mondani valónk is, azok sokszor nehezen értik meg, hogy tulajdonképpen miről is van szó. Nehéz is a figyelmüket megnyerni. A tömeg állandóan változik, de vannak olyanok is, akik egész idő alatt figyelmesen hallgatnak. Ilyen szolgálatoknál, amikor olyanokhoz szólunk, akik csak a néma bálványokhoz vannak szokva, az imádságnak rettenetes nagy szerepe van, szinte megnyitja az eget és szól hozzájuk. Az, akinek a szavát ők még addig nem hallották: az élő Isten.

Kunos Jenő.

Minden emberi értelmet meghalad.

Más asszony az ő helyzetében sirt volna. Sirató aszonyokkal együtt visító hangon rítt volna. De neki csak könnyei voltak és nagy lelki békesége. Nem volt szüksége a taoista és buddhista papok tömjén-füstjére, tarkán himzett miseruhájára, cintányéros, dobos, csengős ceremóniájára. Sem ő magának, sem a meghalt leányának. Ő maga nem akart fitogni azzal, hogy mennyit költ hiábavalóságokra, amint ezt mások teszik. Leányának sem volt szüksége arra, hogy halála után pogány papok „jócselakedetekkel“ „útal nyissanak lelkének a nyugati mennyországba“. Krisztus útát nyitott a hívő leánynak már életében, békeséget, sőt örömet adott neki, amikor mások szánalomra méltóan óbegáltak volna. Az anyának, akit Liu-nak neveztek, a magatartása és hite felülmúlta még az én várokozásomat is, sőt az egyenesen megszegyénített engem.

Az egész esemény pedig a következőképpen történt:

„Mu-sr lai-la. Mu-sr lai-la.“ „A lelkész jött“, „a lelkész jött“, kiabálták egymásnak, amikor a falusi ház mellék ajtaján beléptem. Mindjárt gondoltam, hogy valami különös van a levegőben, különben nem fogadtak volna ilyen izgalommal, jóllehet nem voltam mindennapi vendég azon a tájon.

Ezeknek az igazán kegyes, hívő emberek örömeinek okát is rögtön megtudhattam: Megvoltak győződve, hogy a lelkész jobban tud imádkozni, mint ők, vagyis, hogy Isten inkább meghallgatja azt, mint őket.

Ilyenfajta fogadtatás annál inkább megrázott, mert nem volt idő arra sem, hogy a kínaiaknál elengedhetetlen udvariassági köszöntési formulának

eleget tegyünk. Percen belül odavezettek a beteg, fiatal anya ágya mellé. Imádságra fejet hajtva álltak egymás mellett az öreg apa és anya, az egykori borbély, most önkéntes evangélista és két misszionárius. Éjjel arra ébredtem, hogy az egyszerű falusi asszony térdelve imádkozik a kínokban sőhajtozó lánya mellett. Hajnalhasadáskor, napközben, többször is, őszinte fohászokkal fordultunk a Mennyei Orvoshoz.

Nem volt szükség arra, hogy ezeket az embereket én tanítsam imádkozni. Jóllehet, ezek a keresztyének a Tsing-shitől legmesszebbre fekvő mellékállomáson laktak és az egyik legfiatalabb gyülekezethez tartoznak, mégis van nekik élő, erőshítű evangélistájuk, akit teljesen maguk fizetnek, és akinek imádságát Isten nem egy betegágy mellett csodálatos módon hallgatta meg: valóban csodálatos gyógyítások történtek abban a helységben. Maga az itt említett kegyes anya is tudta, hogy mire képes a hit. Ő maga is hit által gyógyult meg. A gyülekezet is az ő egyszerű bizonyosságtevése és másokért való könyörgése révén született olyan helyen, ahol misszionáriusok nem fordultak meg. Mindezeket tudtam róluk. És abban a pillanatban olyan alázatosan fogadtak, mintha minden rajtam fordulna meg. Képzeltető, hogy az ő szerénységük nem volt hatás nélkül énrám mindjárt a kezdetkor. Pedig ez még valóban az élményem kezdete volt.

Pár nap múlva onnan tovább kellett mennem. Elindulásom előtt úrvacsorát osztottam a kis imaházban a gyülekezetnek, majd szállásadóim otthonában, a beteg fiatal asszonynak. Bucsúzáskor szívbeli meggyőződéssel mondtam az Ur testét és vérét rózzal azelőtt vett betegnek: A mi Urunk bizonytalannal meggyógyít Téged, ennyi imádság gyermekét!

Aztán az idő mult. Jártam más mellékállomásokon is. Sok mindenre kellett gondolnom, de a beteg sokszor eszembe jutott.

Hetek mulva arról a tájékról jött egy ismerős. Hogy van a beteg testvérünk? volt első kérdésem. — Meghalt! — válaszolták.

Pár pillanatilag nem találtam szavakat. A hír váratlanul talált. Hihetetlennek tetszett. „És az anyja, hogyan fogadta ezt a megpróbáltatást?” faggaltam vendégemet: „Ő, ő igen boldog”. És éppen ez a boldogság volt az, ami felülhalad minden emberi értelmet, még a misszionáriusét is.

Attól féltem, hogy anya hite megint füstbe megy, hiszen hiábavalóvá lett hónapok imádsága és önfeláldozó szolgálata. De csak a világ véleménye szerint lett hiábavalóvá, de nem az anya meggyőződése szerint.

Az anya örömeinek oka az volt, hogy leánya hitben és örvendezve hunyja le szeméit. Az Urszventvacsorája előkészítette őt a mennyei lakomára. Ha a fiatal anya életben maradt volna, akkor a betegség idején született gyermekének lett volna anyja, de akkor még sokáig hordozhatta volna nehéz keresztjét pogány ura családjának körében. Hogy a bálványok és a babonás szertartások kínzásaitól megszabadítsa a beteget, öreg anyja kénytelen volt hazavinni beteg lányát a saját házukba. Milyen más is egy keresztyén otthon légköre a pogányság lármás hűhójához képest.

Ha Liu néni fiatalága idején keresztyén lett volna, akkor semmi szín alatt nem jegyezte volna el kisded leányát pogány szülők fiával. Mi csak azt tudjuk, hogy a betű megöl, a lélek az, ami megelevenít. Sokan tudják azonban szomorú tapasztalatból itt Kínában, hogy a babonáság és annak fogásai még sokkal inkább ártanak. Történetünk elköltöztétjének időelőtti elmúltában is oka van annak, hogy orvos helyett bálványok tanácsát és segítségét keresték. Számára a halál kívánatosabb lehetett mint az élet a pogányság árnyékában.

A jobb, amiben néki része lett, az mégsem halál, hanem élet. Élet Ónala.

Ezért örült az anya is, aki elvezette szeretett gyermekét.

Ilyen hit által a megalázott misszionárius is biztatást, bátorítást kap. Mert ilyen élményben nem minden nap van részünk.

Ilyen kínai kevés. Mert kevés a keresztyén, a Krisztust ismerők száma.

És ez a Krisztust ismerők fogyatékos száma az, ami újabb szolgálatra kötelez el bennünket!

Kunos Jenő.

KUNOS JENŐ és családja Lutheránus Világszövetség ösztöndíján Amerikában egy missziói főiskolán tanulmányokat folytat. Pontos címe: Rev. Jenő Kunos Hartford, Conn. U. S. A. — Kérjük a fiókegyesületeket, missziói gyülekezeteket és barátait, hogy írjanak neki, mert igen kevés hírt kap hazulról. Fejazzuk ki szeretetünket és együvértartozásunkat így is az imádságon kívül.

J. C. HOEKENDIJK, a holland misszió-tanács főtitkára és neje az elmúlt év október havában Magyarországra látogatott, hogy az indonéz ker. egyházak meghívását tolmácsolja a magyar református egyház felé abban a tekintetben, hogy kapcsolódják be az indonéz missziói munkába. Előre láthatólag egy kis csapat tavasszal már elindul másfél éves hollandiai missziói kiképzésre. Ezek kiképzését a holland egyház vállalná, viszont itthon megkezdődik majd a gyűjtés és toborzás a következő csoport kiküldésére. A terv az, hogy az első emberek a holland misszió kötelékében dolgoznának. Hat év elteltével — mikor elérkezik a két éves szabadságidejük s visszatérnek, akkor már mint magyar misszionáriusok folytatnák a munkát, mint önálló magyar misszió. Így 8 év alatt önállóvá növekedne a magyar ref. egyház munkája. — A tárgyalások folytatása végett Hoekendijk nemsokára újra meglátogat minket. Akkorra talán már hozza az indonéz ker. egyház közvetlen meghívást. Akkor az a terve, hogy több előadást tart a különféle egyetemeken, mert onnan remél több munkát a misszionáriusok. — Hoekendijk vérbeli misszionárius és széleslátókörű egyéniség, akiről már Benczúr László munkatársunk írt a múlt év tavaszán, mikoris őt Bosnyben megismerte. Különös örömmünk volt nekünk is hallani őt. Ő az első igazi misszionárius, ki országunkat, egyházunkat a háború után meglátogatta. Ordass Lajos püspök úr fogadást adott a tiszteletére és sok missziói barát társaságában hallgathattuk közvetlen, de annál érdekesebb tájékoztatását. Az evangélikus egyház felé is tolmácsolta az indonézek meghívását, főleg a tiszta lutheránus batak misszió irányába. — Hoekendijk és felesége soproni fakultásunkon is tartott előadást, mely több teológusban (hét) megerősítette a missziói elhivatást.

IFJUSÁGI ÉS VASÁRNAPI isko'ai vezetők figyelmébe! Megjelentek és újra kaphatók a missziói gyermekjegyek. A gyermekjegyek ingyen kaphatók, a bélyegek 10, 20 filléres és 1 forintos címletekben kaphatók a kiadóhivatalban, vagy Jávor Pál lelkész címen: Cegléd.

A MAGYAR REFORMÁTUS KÜLMISSZIÓI SZÖVETSÉG újból megnyitja misszionárius képző iskoláját. A missziói iskola és otthon növendéke csak olyan testileg és lelkileg egész-

séges ref. férfi és nő lehet, aki hisz Jézus Krisztusban mint Megváltójában, akinek missziói elhivatása és tudata van, akit a gyülekezet jó bizonyossága kísér és akinek legalább VIII. általános isko'ai osztály képesítése van. Ha hely van más vallású jelentkezőt is Telvesznek. Az iskola valószínűleg Budapestest lesz.

A REF. KÜLMISSZIÓI SZÖVETSÉG új vezetését választott 1947 október 28-án tartott közgyűlésén. A tisztikar a következő: Elnök: Dr. Victor János, ügyvezető alelnök: Draskóczy László, alelnökök: Dr. Koczogh András, Dr. Maktai Sándor és Bereczky Albert, főtitkár: Virágh Sándor, missziói iskola igazgatója: Ivanys Lajos, jegyző: Dr. Balázs László, pénztáros: Dr. Major László, ellenőrök: Ferkai Béla és Dr. Bakcsy Ernő.

Olvasóinknak fizető tagjait arra kérjük, hogy a befizetési lapot az esetleges adatváltozásokkal, a hovafor-dítás megjelölésével együtt pontosan és olvashatóan töltsék ki, mert ezzel sok felesleges kellemetlenségnek és félreértésnek lehet az elejét venni. Azokat az olvasóinkat pedig, kik több mint egy éve már nem fizettek, kérjük, hogy emlékezzenek Isten ügyének anyagi támogatására is. Ha valakinek nem áll rendelkezésére a kívánt pénzüsszeg és mégis szeretné a lapot tovább járattatni, kérjük, hogy ezt a kívánságát a szerkesztőséggel közöljék. Szeretnénk feladatainkat a Biblia szellemében megoldani és ehhez kérjük kedves olvasóink támogatását. Ránk is vonatkozik Pál kérése: „...intsétek a rendetleneket, bátorítsátok a féltelmes szívűeket, gyámolítsátok az erőtelenekeket, türelmesek legyetek mindenki iránt.”

DR. REÖK IVÁN: ÉLET ÉS HALAL c. könyvét is ajánljuk, melynek már a tartalmi jegyzéke is elárulja gazdag mondanivalóját: A végső kérdések. Az élet. Az élőlények. A lélek. A lét titka. Lenni és élni. Micsoda az ember? A boldogság. Az ember tragédiája. Minden baj oka. A bűn. Ellenségeskedés Istenel. A halál. Jézus Krisztus. A Sátán. A paradicsomban. A Sátán rabságában. A dilemma megoldása. — Reök Ivánt könyve megírásánál az a szándék vezette, hogy segítségére siessen embertársainak az élet nagy küzdelmeiben. A könyv ára fv. 14, kötve 17 ft. Bolti ára: 17 és 20 forint.

Ára: 50 fillér, egy évre 5 ft.

A körlevél árát és portóköltését, valamint a külmiszióra szánt adományokat kérjük Evang. Misszióegyesület 16.168 sz. csekkszámlájára küldeni.

Felelős kiadó: Danhauser László.

Fébbé-nyomda, Bpest, VII., Damjanich-utca 28/b. Felelős vezető: Kalmár J.

KÜLMISSZIÓI ÜNNEPELYEK voltak Kiskőrösön és Nyíregyházán. Mindkét helyen helyi fiókegyesületeink rendezésében. Kiskőrösön a rendes vasárnapi szolgálatokba illeszkedett bele a külmisziói felhívás. Nyíregyházán egy esti ünnepély keretében szolgáltak a nagyszámú érdeklődők előtt az egyesület orsz. elnökei és Balikó Zoltán lelkész. Gazdag kísérő műsor is volt.

Kimutatás.

a Magyarországi Evangélikus Missziói Egyesület pénztárába 1947. évi szept. 15-től dec. 1-ig befolyt összegekről.

Offertóriumok: Nyíregyháza 158.12, Nyírszöllős 133.50, Borbánya 7.18, Pestszentlőrinc 80.—, Bakonycsernye 16.50, Erdőkürt 27.32, Miskolc 134.54, Gyuró 29.—, Kiskőrös 190.26, Hatvan 41.—, Gyöngyös 29.22, Nyáregyháza 64.10, Tiszaföldvár 27.188, Szentés 27.72, Hódmezővásárhely 880.—, Szeged 90.62, Nagylak 5.26, Mezőhegyes 46.60, Battonya 7.30, Pityvaros 17.30, Ambrózfalva 25.36, Magyarbánhegyes 7.40, Nagybánhegyes 69.—, Kiskőrös 124.42, Makó 24.46, Gécse 14.884, Csanádalberti 27.46, Irsa 240.—, Szeged 101.64, Orosháza 20.—, Nagyveleg 45.388 Ft.

Tagdíjak: Budaker O., Riesz Gy., Mészáros E., Bartucz J. 5—5, özvegy Radvánszky I-né 6, Czielka K. 7, Szabó J-né 88, Koritsánszky O., Nagyváti P., Berger P., Kosdi G., Mokry E. özv. Cseh I-né, Polgár J-né, Dr. Wiczian D. 10—10, Groó Gy. 15 Ft.

Missziói Lapokra: Olasz S-né, Petrik I. 0.50—0.50, Torda Gy. 2.—, Petrik I. 2.—, Futár E. 2.50, Dr. Nagy Gy., Roda J., özv. Radvánszky I-né, Manheim L-né, 3—3, Szabó M. 4, Vértesskerthely, Csákvár, Kása A-né, Szentés, Kliczkó S-né, özv. Medve I-né,

Dr. Farkas B-né, Kaposvár, Dr. Weiszler E., Marschall G., Mokri Gy., Tóth L., özv. Horusitzky H-né Irsa, Kelló G., Tóth J-né, Mészáros L-né, Csákvár, Paraszka I. 5—5, Draskóczy L., özv. Petry Gy-né, Jakab Gy., Fébé-Kiskőrös, Szudáry M-né, Regös E. 10—10, özv. Soltész Gy-né, özv. Solti L-né, Pápa, Brent Z. 6—6, Túrmezei J. 13, Gécse, Dr. Valkó M. 20—20 Ft.

Adományok: Petrik I. 0.50, Juhász I., Rivó K., Dévanszky E., Juhász I., Rivó K. 1—1, Olasz S-né, Rada J. 2—2, Reegn G., Kővágó Gy-né, Reegn G. 3—3, Székér J. Olvashatatlan, Dörre E-né, Boda M-né 4—4, Józsa M., Fonyódi M-né, Barna Z., Polgár J-né, Budavári P-né, Lehoczky Sz., Scholz L., özv. Korényi Gy-né, N. N., Kása B., Barki G-né, Nyeste M-né, Solymár A, özv. Szalay J-né, 5—5, Lomniczy G., Borsos M. 6—6, Dr. Reök I. 8, Sallai Pető I., Nagyváti P., N. N. Kliczkó S-né, özv. Kőszeghy K-né, Kinszky A, özv. Boros B-né, Frenyó M., Sággy I, Dr. Wiczian D, Joós L-né, Fóti-úti vasárnapi isk., Irsai vas. isk., Steimer Ö-né, Onkó S., Moticska N-né, Tompa J-né, Mezői S., Földes J. 10—10, Gillich H. 10.50, Szendi vas. isk. 11.34, Reök E., N. N., 12.—, Csömöri imaközösség, Bárdi E. 15—15, özv. Horusitzky H-né 17.50, Szauer K., Csömöri imaközösség, Szauer K., Zalán F., Molnár Gy., Alberti, Szauer

K., 20—20, N. N. 21.10, Kiskőrösi Leánkór 25.—, Trausch E. 45.—, Dr. Pániczné 50.—, Bakonyszombathelyi konfirmandusok 70.—, Soltvadkert 100, Szarvasi fiókegyelt 150, Nyíregyházi fiókegyelt 600.— forint.

Perselyekből: özv. Holik Gy-né, Vértesskerthelyi ev. isk. 9.30, Nyáregyházai vas. isk. 4.16, Soproni férfi bibliakör 10, Abaffy Gy. 14.22, Belezsnayné 37.06, 2070-es 23.24, 1069-es 5.70, 1109-es 5, Nyáregyházai vas. isk. 5, Zánkai vas. isk. 13.60, Solymári vas. isk. 12.40 forint.

Kunos Jenő munkájára: Boda M-né, Borsos M. 4—4, Berger P. 5, özv. Soltész Gy-né 7, Petri M., Nyíregyháza, C. E., Dudás J., N. N., Dr. Molnár Gy. 10—10, Orosházai nőegylet 50, Budahegyvidék 53.70 forint.

Missziói iskolára: Paál J., Soltész Gy-né 5—5, Kiss E-né 6, özv. Soltész Gy-né 8, Nyíregyháza C. E. Czikray Z., N. N., 10—10, özv. Fekete J-né 12, Kása A-né 15, Szauer K. 30, Nyíregyházi imaközösség 70.— forint.

A hűséges adakozásért hála legyen az Urnak. Az Ur áldó kegyelme legyen velünk!

Csekkszámola száma: 16.168.

Lantosy Károly pénztáros
XII. Böszörményi út 5/a.

Tratterjesztésünkben kaphatók:

Hebich Sámuel élete	ára: 150 Ft.
Krisztus Kirában	1 50 "
Hudson Taylor élete	1 50 "
Gáncs A.: Serkenj fel, ki aluszol	15.— "
Kunst Irén élete	8.— "
Babos S.: Pagodák árnyékában	6.— "
Németh Gy.: A dán—hallei misszió sirjának üzene	1 — "
Scholcz: Az evangélikus misszióügy fejlődése	1 — "
Tokicsi Isii rablógylkos élete	5 — "
Draskóczy L.: A magyar ker. missziói szolgálat	4 — "
Gabi látogatóban (szindarab)	1 — "
Kis gyermekeknek missziói elbeszélés (traktátus)	— 20 "

Megrendelhetők kiadóhivatatalunk útján: Bpest, XII., Böszörményi-út 5/a.

Küldi: Evang. Misszióügy. Budapest, XII., Böszörményi-út 5/a.

Pröble Károly
Sopronban élt